

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

214. An statutum, ne extrahatur, vel introducatur in ciuitatem vinum, frumentum, &c. comprehendat Clericos? Et doctrina huius Resolutionis est valde notanda, quia ex ea multi casus ex supradictis & ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

De Immunit. Eccles. Resol. CCXII. &c. 203

efficere ex odio. Non est igitur talis opinio admit-
tenda, vnde præter Doctores citatos communiter
illam refellunt omnes Canonistæ in cap. final. de im-
mun. Eccles. in 6. Nec obstat dicere cum Pereira num.
16. quod in dicto cap. fin. continetur prohibitio abso-
luta & generalis: secus autem in nostro casu, in quo
prohibitio est particularis; nam respondeo cum Gue-
nara ubi supra num. 33. eandem esse rationem prohi-
bitionis, & valere argumentum de toto ad partem,
ex l. qua de tota. ff. de rei vindicat. & plus & minus
non differunt specie, l. final. ff. de fundo instrumto. Ad
aliud verò argumentum Pereiræ, super verbo præ-
sentantur, quod positum est in dicto cap. final. respon-
det idem Guevara à num. 67. usque ad num. 76. & May-
nardus de privileg. Eccles. part. 2. art. 22. num. 25.

RESOL. CCXII.

An statuta prohibentia extraherent amona, videlicet
vini, frumenti, blado, leguminum, & huiusmodi
extra territorium, deferri, vt conserventur abundan-
tia in Civitate, comprehendant Clericos extrahentes
huiusmodi bona, vel fructus à suis prædiis collectos?
Ex part. 1. tract. 2. Rel. 69. alias 68.

§. 1. **A**firmatiue respondent Menochius tom. 8.
conf. 800. num. 38. & ex Hispanis Mexia in
prag. taxa panis, concl. 5. Auliez in cap. 17. præter glof. 1.
ver. buenas num. 12. Pereira tract. de manu regia, p. 1. in
concordatiæ Regis Sebastiani concord. 291. Cum aliis Iu-
risperitis.

2. Sed contrarium omnino asserendum est, cum
Azorio part. 3. lib. 5. cap. 19. q. 13. Bartholomæo à S.
Fausto in speculo Confess. disp. 33. q. 20. Belletto disquis.
cler. p. 1. tit. 6. §. 3. num. 1. Martha de iurisd. p. 4. cap. 83.
num. 1. Grammat. decis. 100. num. 15. Bursato lib. 1. conf.
42. num. 28. Ioann. de Amico conf. 18. num. 17. Baiardo
in addit. ad Iul. Clar. §. fin. q. 82. num. 87. Rolando lib. 4.
conf. 61. num. 22. & aliis.

3. Nec valet dicere, quod ad publicam, & com-
munem utilitatem spectat, vt supradicta extra terri-
torium non extrahantur: nam respondetur, licet sit
bonum commune; non tamen ex æquo respicit Cle-
ricos, vt laicos: & idè Clerici sunt exempti. Ad
authoritatem Menochij respondeo, licet ipse doctis-
simus equidem Iuriconsultus fuerit; tamen in illo
consilio cautè legendus est: nam multa dicit non fe-
renda contra libertatem Ecclesiasticam. Vnde merito
Carol. de Grassis de eff. cler. eff. 2. num. 420. sic asseruit:
[Caendum est à consilio 800. Menochij: nam in
multis libris deletum est; quia est contra libertatem
Ecclesiasticam.] Ita ille. Idem dicendum est de conf.
100. eiusdem Authoris, aduersus quæ scripsit tunc
sapientissimus Surdus consil. 301. quod omnino videat-
ur. Et etiam in hoc casu cautè legendus Bobadilla
in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 117. quem supra refu-
tauimus.

RESOL. CCXIII.

An statuta prohibentia introducti in Civitatem vinum
recolleat, vel aliud extra territorium comprehen-
dant Clericos? Ex parte 1. tractat. 2. Resol. 70.
alias 69.

§. 1. **A**firmatiuam sententiam docuit Mexia super
pragm. taxa panis, consil. 5. num. 17. Mörta in
emp. iur. part. 1. tit. 1. q. 16. num. 19. & alij.

2. Sed non sunt audiendi: & ita contrarium do-

cet Belletus in disq. cler. p. 1. tit. 6. §. 3. n. 3. Baldus lib. 1. §. 1. cursim
2. conf. 198. vers. non obstat. Martha de iurisd. p. 4. centur. ante mediū.
1. cas. 2. num. 10. & 13. Ripa tract. de peste. tit. de remed.
ad confer. vbertatem. num. 122. Grammaticus decis. 100.
num. 15. & 16. Ioan. de Amico conf. 18. in fine, & Me-
nochius lib. 8. conf. 800. num. 30. cum aliis. Et ratio est:
quia tale statutum non respicit publicam utilitatem;
sed priuatam, illorum ciuium, qui habent vineas,
& prædia in territorio; sed Clerici non tenentur,
quando statutum latum est propter publicam utilita-
tem, si talis utilitas non respiciat æquè principaliter
Clericos, vt laicos, ergo; multò magis non obliga-
bit, si respiciat tantum utilitatem aliquorum, vt est
in casu, de quo loquimur. Vnde non approbo con-
suetudinem huius vrbis si adhuc tamen obseruatur,
in quam non possunt introire vina recollecta extra
territorium, si Clericos comprehendat: nam, vt di-
ximus, non includuntur, neque possunt includi in
tali statuto. Et etiam nostram sententiam præter Do-
ctores citatos docet Bursatus lib. 1. conf. 42. num. 18. &
conf. 93. n. 26. & Couar. in cap. possessor. p. 2. §. 4. n. 8. de
reg. iur. in 6.

RESOL. CCXIV.

An statutum ne extrahatur vel introducatur in Ci-
uitatem vinum, frumentum, &c. comprehendat Cle-
ricos?

Et doctrina huius Resolutionis est valde notanda, quia
ex ea multi casus ex supra dictis, & sequentibus do-
ctis, & late referuntur, & explanantur circa Immuni-
tatem Ecclesiasticam.

Et tandem queritur, an Clerici peccent mortaliter, si le-
ges Principum secularium non obseruent? Ex part. 6.
tract. 8. & Milc. 3. Resol. 4.

§. 1. **A**firmatiuam sententiam docet Ioannes
Ruiz de Laguna vir quidem doctus, & su-
premi Consilij Italiae Fiscus, in Allegatione lingua
Hispana conscripta, & edita Matriti die 16. Maij an-
no 1638. qui in art. 2. num. 52. nominatim contra me
negatiuam sententiam tenentem inuehitur. [Como,
ait ille, en todas las demas cosas, que tocan à la iurif-
dicion secular.] Sed in hoc puto me rectè gessisse:
nam in conflictu opinionum illa est amplectenda,
quæ fauet Ecclesiæ, vt optimè obseruant Docto-
res in superioribus Disputationibus adducti, & do-
cet nouissimè Caspensis in cursu Theologico tr. 11.
disp. 4. sect. 3. num. 15. & ante illum omnino videndus
Boëtius Epo. in questionibus Heroicis lib. 3. comm. in c.
4. non minus num. 38. & 39.

2. Sed ad quæsitum deueniendo ipse Laguna ad-
hæret affirmatiuam sententiæ: quia hæc statuta respi-
ciunt utilitatem & bonum publicum Ciuitatis; &
Clerici sunt pars populi, & veniunt appellatione
Ciuium. Ergo, &c. Ego verò iterum opinionem ne-
gatiuam tenco, quam præter Doctores, quos citau-
i p. 1. tract. 2. in resol. 69. & 70. tenet etiam inter Neo-
tericos Iuriconsultos Hispanos doctus Ioannes Bel-
train de Guevara in propugnaculo libertatis Ecclesiasti-
cæ, assert. 1. §. 3. num. 11. Sperellus decis. 12. n. 45. Car-
panus ad statuta Mediolanens. in Præudio num. 183.
Montanarus in Pragmaticis, de Administratione Ciui-
tatis, num. 86. & 87. Genuensis in praxi cap. 74. num. 4.
& nouissimè me citato Ciarlinius in controuers. forens.
lib. 1. cap. 31. per totum.

3. Verum pro firmanda nostra sententia certum
est statuta Laicorum non comprehendere Clericos:
quia in ipsis deficit vnum ex requisitis ad ferendas
leges validas quæ explicat S. Thomas 1. 2. q. 96. tra. 4.
quem refert & sequitur Felinus in cap. Ecclesia Sancta
Mariti

Sup. hoc sup-
pra in Res.
207. & 207.
§. Igitur & in
multis aliis
causam an-
notat.

Quæ hic
sunt supra
Res. 212. &
217. & in
alio §. carum
notat.

Maria num. 39. de constitutionib. Videlicet, vt in ordine ad bonum commune, quod feratur secundum æqualitatem proportionis; & præcipue quod in Legislatore sit auctoritas: ita vt lex non excedat potestatem ferentis; nec immeritò, quoniam in vnaquoque actu ad illius validitatem necessaria est legitima potestas *cap. cum super, de offic. deleg. l. cum te, vbi Baldus num. 2. Cod. de donation. ante nupt. Decius consil. 198. num. 3. & potestatis defectus semper & indistinctè nullitatem producit. Abbas in cap. final. num. 3. de rebus Eccles. non alienand. Decius in cap. Ecclesia S. Mariae num. 89. & 90. de constitut. Babatia consil. 14. num. 2. lib. 1. Socinus consilio 36. num. 1. lib. 1. Surdus consil. 2. num. 33. lib. 1. & consil. 101. num. 15. & 16. lib. 3. Quæ tamen potestas in Ecclesiis & Ecclesiasticas personas Laicis non est attributa *cap. bene quidem 96. distinct. cap. Laicis 16. quest. 7. cap. Ecclesia Sancta Mariae, de constit. c. cum Laicis, de rebus Eccles. non alien. vt ibi notat Hostiensis num. 10. Panormi. n. 3. & Franciscus Cardinalis Zabarella in capite perpendimus num. 13. vers. bis attentis, de sentent. excommunic. & Barbatia in rubr. de reb. Eccles. non alienand. Socinus consil. 14. num. 1. & consil. 71. num. 10. & num. 25. lib. 4. Iacobus Mandellus lib. 1. consil. 8. n. 3. Et cum statuere sit actus iurisdictionis, Bartolus in leg. omnes populi num. 3. ff. de iust. & iur. vbi Iason num. 22. & Romanus consil. 218. num. 2. & alij. Ergo, &c.**

4. Vnde ex his inferunt Doctores, quod quando statutum est generale prohibens alienationem immobilium indistinctè in non subditos, nulla facta mentione de Ecclesia, vel Ecclesiasticis personis; in quibus terminis licet respectu Laicorum sit validum iuxta communem opinionem, de qua testatur Albericus *tract. de stat. part. 2. quest. 2. num. 10. & Curtius senior consil. 27. num. 8. & Iason in dicto §. Diui in 2. lectura num. 106. & ibi Ripa num. 74. nihilominus tale statutum generale non comprehendit Ecclesias, neq. Ecclesiasticas personas ex defectu potestatis & voluntatis, quæ à potestate regulatur, & si eas statuentes intenderent comprehendere, esset omnino inualidum iuxta veriore, magisque receptam sententiam: quam profitentur Canonistæ in cap. final. de immunitat. Eccles. lib. 6. vbi Ioannes Andreas num. 1. & sequent. vers. vidi dubitari, & Ancharanus num. 1. & Geminianus num. 1. & 3. & Franchus num. 2. Antonius de Butrio in cap. tua nuper, per illum textum num. 3. & 4. de decim. Panormitanus in cap. à nobis il primo, 4. & 5. & ibi Marianus Socinus num. 7. de sentent. excommunic. & ibi Panormitan. in cap. relatum il primo num. 5. de testam. Felinus in cap. Ecclesia S. Mariae, quest. 9. num. 89. vbi de communi, de constitut. Quam sententiam professus olim Oldradus, quem refert & sequitur Bartolus in dicta leg. filiusfamilias, §. Diui. num. 11. & 12. ff. de legat. 1. & Crotus num. 80. & Ripa num. 81. vers. secunda conclusio: vbi affirmavit hanc esse communem opinionem tam Legistarum, quam Canonistarum. Iason in dicto §. Diui. in prima lectura, num. 72. vbi dicit eam tenere Albericum, Angelum, Florianum, Imolam, Raphaëlem, & Alexandrum; & sic neminem scribentium discrepare à sententia Bartoli. Et idem Iason ibidem num. 82. addit iudicando & consulendo tenendam esse Bartoli sententiam, quam etiam tuetur & communem asserit Ruinus à num. 92. vsque ad num. 95. Crotus num. 80. Ripa num. 81. Marianus Socinus num. 166. & idem videtur sentire Ambrosius de Opizonibus dicens sanctius esse tenere hanc partem. Idem Bartolus in leg. final. 18. Cod. de sacrosanct. Eccles. Ioannes Baptista de Sancto Severino, in leg. omnes populi num. 98. vers. ex prædictis ff. de iust. & iur. Ioannes de Platea in leg. in hianum. 1. vers. nota, Cod. de præd. & reb. nauicular. lib.*

11. Albericus de Rosate *tract. de statu. part. 2. quest. 2. num. 5. & 7. & sequentib.* Cassianus in consuetud. Burgund. Rub. 9. §. 10. num. 49. Bertacechinus de Episcop. part. 4. lib. 4. quest. 45. num. 147. Iulius Clarus in præf. criminal. quest. 82. §. statutum. 5. num. 2. vers. Sed quæ. Fabianus de Monte, tract. de empt. & vendit. quest. 3. præcip. num. 41. vers. Sed non valeret. Petrus Iacobus in præf. in Rubr. de successione Regni Francia fol. 77. pag. 2. col. 1. in principio, vers. ad primum dico. Angelus consil. 48. num. 3. Paulus de Castro consil. 89. n. 1. lib. 2. Curtius senior consil. 62. num. 7. vers. non obstat statutum Mediolani. Idem consilio 72. num. 13. vers. secundò respondeo. Marianus Socinus consil. 76. num. 30. lib. 3. dicens in dubio non esse recedendum ab opinione Bartoli & communi. Hippolytus Riminaldus consilio 15. num. 85. lib. 1. latè Mandellus consil. 8. lib. 1. Euerardus consil. 30. num. 16. & consil. 239. num. 18. & 19. Plotus consil. 19. num. 11. & 12. dicens etiam communem. Lopus allegat. 92. Abbas consil. 27. num. 1. lib. 1. Cardinalis consil. 66. num. 2. Calderinus inter consilia Ancharani consil. 12. idem Ancharanus consil. 155. Antonius de Butrio consil. 40. Nanarus consil. 4. num. 6. attestans quoque de communi, sit. de constitut. lib. 1. Surdus consil. 301. num. 12. & sequent. & num. 70. lib. 3. & alij penes ipsos, quibus etiam adde Doctores quos nouissimè citat & sequitur Ciriacus in controuers. forens. lib. 3. contr. 530. num. 58.

5. Huius autem sententiæ firma & constans ratio est; quia dispositio statuti generalis non trahitur ad ea, quæ non possunt fieri in specie. Ioannes Monachus in cap. vt animarum, num. 2. vers. & est ratio, de constitut. lib. 6. Crotus in dicto §. Diui n. 80. quoniam generalis dispositio non comprehendit quæ specialiter non venient, leg. obligatione generali ff. de pignor. nec sub generalitate verborum venit illicitum leg. si pater ff. de his que in fraud. credit. cap. veniens, de iurciuran. nec venit iniustum. cap. super quibusdam in fin. de verbor. signification. Vnde Baldus in capite cum venissent num. 6. de eo, qui mittitur in possessionem, affirmavit statutum laicorum siue actiuum, siue passiuum non includere Clericos; quia si generaliter disposuit, non faciens mentionem expressam de Clericis, debet intelligi secundum ius: si verò eos exprimit, & si verbis eos comprehendat, non potest tamen re ipsa: idem Baldus consilio 300. num. 4. lib. 1. clarius loquutus concludit statutum generale Laicorum non comprehendere Clericos, tam ex defectu potestatis quam voluntatis: quia cum hoc sit impossibile statuentibus, non debet ad id eorum voluntas extendi; cum impossibile nulla sit dispositio, leg. confessionibus ff. de interrogat. actionib. tum quia nemo videtur manum imponere ad sibi illicita, & impossibilia. leg. miles. §. ream. vbi Angelus ff. ad leg. Juliam de adulter. & Ancharanus in Repetitione cap. 1. num. 29. de constitut. tum quia in dubio non præsumitur voluisse in sua dispositione comprehendere ea, de quibus expressè disponere non potest. leg. Lucius §. vltim. ff. ad Municipal. cap. à nobis il primo, de sentent. excomm.

6. Cum igitur ex omnibus supradictis satis probatum sit statutum Laicorum non comprehendere Clericos quoad vim coactiuam: vt nouissimè in specie determinauit Sacra Rota in Romana Donationis die 23. Iunii 1634. coram bon. mem. Cocchino, idcirco male senserunt aliqui posse Ministros Laicos tempore penuriæ compellere Clericos ad vendendum frumentum: sed hoc debet fieri, nisi periculum sit in mora, ab Episcopis: necessitas enim publica non præbet auctoritatem Laicis supra Clericos, Difficultas igitur est, si Clerici comprehendantur in his statutis, saltem quod vim directiuam,

Sup. hoc supra in Ref. 210. §. 2. post mediū vers. Necessitas. & infra in Ref. 334. §. 6.

Sup. hoc infra in tr. Ref. 6. & in aliis eius primæ annot.

Sup. hoc supra in Ref. 90. §. 1. ubi dicitur de materia eius notæ sunt in dep. primis Ref. not. leg. diuersis ca. num. 88.

Sup. hoc in Resol. 282 §. 2. ante med. à verif. Supponendum & in Resol. 294. §. Sed hæc.

Sup. hoc in Resol. 282 §. 2. ante med. à verif. Supponendum & in Resol. 294. §. Sed hæc.

Sup. hoc in Resol. 282 §. 2. ante med. à verif. Supponendum & in Resol. 294. §. Sed hæc.

7. Et respondeo negatiuè in casu statuti de quo loquimur: nam tunc statuta lata propter bonum publicum & publicam necessitatem ligant Clericos quoad vim directiuam: quando neque directè, neque indirectè lædunt immunitatem Ecclesiasticam. Aliter enim omnes Clerici quoad vim directiuam tenerentur ad omnes leges Iustitiani, & aliorum: nam semper leges pro communi bono, & publica necessitate editæ sunt, & sine hoc non essent leges iustæ. Et ita docet Salas de legib. disp. 14. sect. 8. num. 92. & 93. Baldellus lib. 5. disp. 33. n. 14. Bonacina in Bull. Can. disp. 1. quest. 16. sect. 2. punct. 2. n. 12. Aponte in respons. super Censuras Pauli V. fol. 15. Collegium Bononiense in Respons. pro liberi. Ecclesiast. num. 24. Molin. de instu. tom. 1. tract. 2. disp. 31. num. 15. Squillante de priuileg. Clericorum cap. 7. dub. 3. num. 94. & alij afferentes Ecclesiasticos teneri ex vi directiuæ ad seruandas leges Principum secularium quoribus Ecclesiasticæ libertati aliquo modo non repugnant, neque sunt præiudiciales eorum immunitati. Vnde hæc propositio à multis Iuristis acclamata: Clerici tenentur obseruare leges propter bonum commune latas; non est vera absolutè intellecta; sed intelligenda est, quando non violant eorum immunitatem.

8. Hoc igitur supposito, sic argumentor. Leges late propter bonum publicum obligant Clericos quoad vim directiuam, quando immunitatem Ecclesiasticam non frangunt: sed statuta, ne extrahatur, vel introducatur annona in Ciuitate, lædunt immunitatem Ecclesiasticam, ergo quoad vim directiuam in illis non comprehenduntur Clerici. Probo maiorem, videlicet, hæc statuta frangere immunitatem Clericorum. Nam statutum prohibens, vel præcipiens Clericis id quod eis nec diuino, nec humano iure prohibitum, vel præceptum est, violat immunitatem Ecclesiasticam, vt docet Sousa in Bull. Can. cap. 16. disp. 84. concl. 3. Alderanus Malcardus de Interpret. Statut. conclus. 1. n. 88. Filiucius tom. 1. tr. 16. c. 10. n. 270. §. Tertio ea. Reginaldus tom. 1. lib. 9. c. 23. num. 358. tenendum est tertio. Duardus in Bull. Can. lib. 2. can. 15. quest. 19. num. 1. Laderchius consil. 103. num. 1. Annibaldus in Addit. ad Mandellum lib. 1. consil. 8. lit. H. Sayrus de censur. lib. 3. cap. 19. num. 9. §. Sic etiam. Bonacina in Bull. Can. disp. 1. q. 16. sect. 2. punct. 2. n. 51. & alij.

9. Sed neque de iure diuino, neque humano prohibetur Clericis vendere res suas vbicunque voluerint, imò hoc est eis concessum, iura enim concedunt cuiuslibet licere vendere & emere nec illis impedimentum præstari posse vt ex Sacra Rota notat Nouarius de Graminib. vassall. tom. 1. grauiam. 62. n. 2. & ex text. in leg. libertas negotiationis ff. de iurepator. & ex alijs iuribus & Doctoribus, quos affert & sequitur Montanarius in Pragmat. de Administr. Ciuit. n. 87. & 88. Menochius consil. 626. n. 14. vol. 7. Spereillus decif. 12. num. 40. & decif. 13. num. 6. Ergo statutum prohibens Clericis extrahere vel introducere venditionis causa res suas, immunitatem Ecclesiasticam lædere dicendum est: prohibet enim illis, vt dictum est, id quod à nullo iure prohibitum habent, imò concessum, nisi in peculiari & raro vsu, vt infra videbimus.

10. Constat tamen supradicta ex auctoritate aliorum Doctorum afferentium statuta Laicorum, quæ tollunt Clericis id quod de iure communi eis competit, esse contra libertatem Ecclesiasticam, vt patet ex text. in cap. fin. de immunit. Eccles. lib. 6. Vbi Bonifacius VIII. in derogationem libertatis Ecclesiasticæ esse declarauit statuta Laicorum prohibentia subditis suis; ne Prælati, aut Clerici, seu personis Eccle- Tom. IX.

siasticis quicquam vendant aut emant aliquid ab eisdem. Cum enim isti contractus emptionis & venditionis liciti sint de iure communi, & vnicuique permitti, sicut etiam permittum est vt homines alia obsequia mutuo sibi exhibeant, grauius læditur Ecclesiastica libertas, cum ista personis Ecclesiasticis interdantur. Et tantò grauius est grauamen, & præiudicium Ordini Clericali illatum, quanto difficilius tolluntur, quæ iure communi competunt, quam quæ iure speciali. Auth. de non alienan. reb. Eccles. §. qui non verisimile. leg. eius milites, §. militia missis ff. de milit. testam. Qua ratione motus hanc sententiam tenuit Felinus in dicto cap. Ecclesia Sancta Marie, n. 69. vers. tertia fuit opinio, de constit. vbi Decius n. 7. vers. secundo quando auferuntur ea, post Antonium de Butrio, consulo dixit, magis esse contra libertatem Ecclesiasticam ea, quæ tollunt iuris communis beneficium, quam quæ priuilegium auferunt. Baldus consil. 300. incip. Statuto canetur n. 4. lib. 1. Socinus consil. 46. num. 2. lib. 1. Alciatus consil. 30. incip. verbis Statuti n. 6. lib. 2. & alios pro hac sententia allegat Couaruias in Regul. possess. part. 2. §. 4. n. 8. vers. Ex qua constitutione, vbi expandit textum in dicto cap. fin. de immunit. Eccles. lib. 6. Euerardus consil. 239. incip. Vltra longè lateque de iure n. 18. Matthæus Afflictus in consiliu. Neapol. Rubr. 21. de success. in feud. n. 4. Iason. in l. filiusfamilias, §. Diui, in prima lectura. num. 74. ff. de legat. 1. Petrus Peckius tract. de Amortizatione, c. 6. num. 1. Grammaticus decif. 100. num. 13. Seraphinus tract. de priuileg. inuam. priuileg. 77. num. 23. Iacobus Mandellus consil. 8. num. 3. quorum doctrina Sacris Romanorum Pontificum Constitutionibus est conformis; nam Celestinus III. in cap. cum terra, de elect. in perniciem & grauamen Ecclesiasticæ libertatis esse dixit Electionem contra ordinem & dispositionem iuris communis celebratam. Similiter Alexander IV. in cap. 1. de immunit. Eccles. in 6. grauius arguit Magistratus seculares quæ libertatem & immunitatem Ecclesiasticam lædere ac minuire molientes, Ecclesias & Ecclesiasticas personas coarctare nitentur, vt ratione bonorum, quæ acquisuerant tributa persoluerent, vel bona acquisita extra manum suam ponerent. Istà enim expressè sunt contra Iuris communis regulas & receptas dispositiones. Quamobrem sic statuentes ipso iure sunt excommunicati, dicto cap. final. de immunit. Eccles. lib. 6. vt notant communiter Canonistæ, Ioannes Andreas n. 3. Ancharanus n. 1. Philippus Francus ante n. 1. & Geminianus n. 4. quam excommunicationis sententiam contra talia statuta edentes iam antea tulerat Honorius IV. in cap. nouerit, §. item excommunicamus, & in cap. grauem, de sent. excommunicat.

11. Hanc etiam sententiam nempe statuta, quæ tollunt Clericis id quod eis comperit de iure communi, esse contra libertatem Ecclesiasticam, docet etiam Riminaldus, Alexander, Maluasia, & Hondedeus: quos citat & sequitur Philippus Maynardus de priuileg. Eccles. part. 1. art. 1. n. 24. quibus ego addo Chartarium decif. 46. n. 38. & decif. 54. n. 28. Castillum Sotomaiorem tom. 3. de tertius, cap. 9. n. 6. Badellum lib. 5. q. 36. n. 21. Cochier in vindictis libertatis Ecclesiasticæ, part. 2. cap. 11. num. 6. Et nouissimè hoc de erminauit Sacra Rota Romana in vna Salmonensi die 7. mensis Iunij anno 1627. coram Duran. decif. 91. num. 10. & 11. tom. 1. Et magis nouissimè in Hydruntina pecuniaria die 26. Iunij 1641. coram Domino mco Merlino, viro eruditissimo, & nunquam satis laudato.

12. Hoc igitur supposito sic argumentor. Statuta, quæ Clericis auferunt aliquid, quod eis de iure communi

Resol. 282. & inf. in Resol. 282 §. 2. ante med. à verif. Supponendum & in Resol. 294. §. Sed hæc.

Sup. hoc in Resolutionibus not. præterita.

communi conceditur, lædunt immunitatem: sed statuta, de quibus loquimur, tollunt Clericis id quod eis competit de iure communi; vt patet ex iuribus, quæ affert Nouarius *vbi supra*, & Fabianus de Monte *tract. de Empt. q. 3. princip. num. 1.* Mofes. in *summa tom. 2. tract. 12. cap. 5. n. 47. & 119.* & alij. Vnde Menochius *consil. 626. num. 14. vol. 7.* & Sperellus *decis. 12. n. 41.* asserunt de iure communi licitam esse transportationem rei propria ad omnia loca; & idem Sperellus *num. 45.* & Carpanus *de statut. Mediolanens. in Pralud. num. 583.* hoc exemplificant, si denegaretur introductio v. g. vini nati extra territorium: quod non minus competit de iure communi, quam ipsa extractio. Et quidem libertas Ecclesiastica hoc Clericis præbet, vt habeant facultatem faciendi, quod eis placet, nisi lege prohibeatur; vt ex *leg. libertas. ff. de stat. homin.* & docet in terminis Cochier *de libert. Ecclesiast. part. 2. cap. 11. num. 6.* Caticus in *Allegatione pro Ecclesia, fol. 218. §. veridè probatur.* Sperellus *decis. 12. num. 42.* & Bonacina in *Bullam Cæna disp. 1. quæst. 16. sect. 2. punct. 2. num. 4.* & Reginaldus *tom. 1. lib. 9. cap. 23. num. 358.* Ergo supra dicta statuta esse contra libertatem Ecclesiasticam omninò dicendum erit.

13. Sed instabis aduersus hæc: quia ex doctrina superius adducta se queretur Clericos, neque vi directiua teneri non extrahere frumentum tempore necessitatis, quando in Ciuitate adesset magna penuria, & sic de aliis rebus concernentibus annonam. Respondeo, quod statuta respicientia extractionem vel introductionem annonæ aliquando concernunt tantum aliorum vtilitatem, vt v. g. Statutum alicuius Ciuitatis, ne introducatur vinum ab exteris: respicit enim vtilitatem dominorum vinearum in eius territorio existentium: & in hoc casu minimè dubitandum est Clericos in illo minimè inclusos esse; vt ego *vbi supra* adnotauit, & notat etiam in specie Alexander Sperellus *decis. 13. num. 10.* Aliquando verò respiciunt publicam vtilitatem non solum in ordine ad abundantiam, sed in ordine ad necessitatem & penuriam annonæ: & tunc docet Decianus *lib. 3. consil. 51. num. 31.* tale statutum Clericos ligare; quando illa necessitas & penuria aliter evitari non potest, nisi etiam Ecclesiastici concurrant. Vnde in tali casu, docet Marta *p. 4. art. 1. casu 1. num. 48. in illo casu 2. num. 5. & 10.* Ciarlinius in *controvers. forensib. lib. 6. cap. 31. num. 13.* & alij, quod Clerici tenentur obseruare illa statuta in subsidium *ex. ext. in cap. non minus de immunit. Eccles. & cap. 1. eod. tit. in 6.* cum Doctoribus communiter. Sed quid in tali casu faciendum sit, & quo iure tunc teneantur Ecclesiastici seruari statutum, & non extrahere annonam, docent ex Iurisconsultis Surdus *consil. 301.* & Sperellus *decis. 13.* egregiè differentes contra Menochium *consil. 800.* & Gabrielem *consil. 37.*

14. Dicendum est igitur, quod tempore penuriæ Clerici non vi edicti Magistratus Laici, sed vi rationis naturalis, & ex debito charitatis abstinere tenentur ab extractione frumenti, cæterorumque victualium, tanquam pars Reipublicæ, quæ in tali necessitate cum toto concordare debet: & in hoc sensu intelligendi sunt Doctores asserentes Clericos vi directiua sub prohibitione legum secularium comprehendendi. Vide Vasquez in *part. 2. tom. 2. disp. 167. cap. 4. num. 24.* & alios. Et idè ad prospiciendum bono communi consulo Episcopis tempore penuriæ, alterius necessitatis coadiuare suis edictis Principum secularium proclamata, vt notat supra Surdus *n. 39.* Sperellus *decis. 12. num. 58.* Quod quidem fecit Sanctus Carolus Borromeus prohibens ne oriza seminaretur, & pluries ordinauit Sacra Cõgregatio: & ita

signanter rescriptit Nuncio Neapolitano sub die 3. Septembris 1591. & 13. Augusti 1593. Et Episcopo Parmensi de anno 1599. Vide ea, quæ ego ipse adnotauit in *part. 4. tract. 1. resol. 87.*

15. Vnde ex his inferitur à fortiori, quod, si in aliqua ciuitate adesset statutum, vt aliqui tantum vendant frumentum, vinum, &c. Et hoc quia ex dicto Monopolio Ciuitas lucraretur magnam pecuniarum summam, largiendam postea ad manutentionem alicuius Hospitalis, vel Monasterij Monialium, aut ad subleuandas ipsius Ciuitatis necessitates, vel redditus conseruandos. Ex his inquam inferitur hoc statutum non obstante posse Clericos aperire tabernas, & vendere suum vinum, frumentum, &c. Et ratio est clara, quia, vt in terminis casus nostri obseruat Azorius *part. 3. lib. 5. cap. 19. quæst. 13.* Fauus de *contra dict. disp. 33. quæst. 20.* & alij, publica vtilitas, quæ ex hoc statuto intenditur, non respicit Clericos principaliter, sed solum secundariè, vt sunt membra Compunitatis: secus autem esset, si illa summa pecuniarum expenderetur à Ciuitate pro opere aliquo aequè primario in vtilitatem Laicorum & Clericorum faciendi. Et idè contra Lagunam *vbi supra art. 1. num. 11.* dicendum est Clericos non teneri contribuere ad reparationem fontium, pontium, &c. teneri autem ad reparationem aggerum, ne flumen vicinos agros Clericorum & Laicorum inundet, cum debitis tamen requisitis; de quibus in facti contingentia vide me ipsam in *part. 1. tract. 3. resol. 22.* Et miror Lagunam pro sua firmanda sententia adducere *leg. ad instructiones Cod. de sacrosanct. Eccles. cum talis lex non solum fuerit correctæ per Pontifices in cap. non minus, & cap. aduersus, de immunit. Eccles.* Sed etiam per Imperatores, vt patet in *Au. ibent. item nulla Communitas Cod. de Episcop. & Cleric.* Vnde ex omnibus supradictis corruunt ea, quæ in toto *art. 1. dictæ Allegationis* conatus est stabilire Laguna.

16. Dicere autem cum ipso dicta statuta non infringere libertatem Ecclesiasticam, quia non efficiuntur animo eam præiudicandi, sed propter bonum commune. Respondeo hoc prorsus non esse admitendum ex his quæ ego adduxi in *tract. 2. resol. 83.* & nouissimè adducit Baldellus *lib. 5. disp. 36. n. 13.* & antea Suarez *contra Regem Angliæ lib. 4. c. 33. num. 12.* Læso enim immunitatis non penderet ex bono vel malo animo statuentium: & sic si iudex Laicus ex praua intentione nocendi Ecclesiasticis legem ferret, si illa per se loquendo non esset apta illis nocere, non læderet immunitatem, neque incurreret censuras. Igitur attendendum est ad ipsam legem & statutum, an directè vel indirectè libertatem Ecclesiasticam infringat.

17. Et tandem pro Coronide huius resolutionis, si aliquis dicat cum Laguna *art. 2. n. 45.* nostram sententiam saltem non esse admitteendam, quando Clericus introduceret in locum aliquem, vinum, frumentum, &c. vt ibi carius vendat, nam in tali casu adesset negotiatio Clericis prohibita, vt docet Grassus ab ipso citatus. Respondeo in tali casu minimè adesse negotiationem, vt nominatim contra Grassum meritò docent Sperellus *decis. 94. num. 8.* & sequens, cum Bonacina *tom. 3. in Bull. Cæn. disp. 1. q. 19. punct. 3. n. 6.* Et ego satis firmaui in *part. 5. tract. 1. resol. 27.* cum Souta in *Bull. Cæn. cap. 19. disp. 92. conclus. 1. num. 4.* & aliis, Et ratio est, quia, vt notat Pereira *de Mann. Regia part. 2. cap. 24. num. 34.* Ceuallos *tract. de cognit. per viam violent. part. 2. quæst. 64. num. 21.* Castrus Palaus *tom. 2. tract. 12. disp. vnic. punct. 9. num. 16.* Tannerus *tom. 3. disp. 4. quæst. 7. dub. 2. num. 69.* Turrianus *tom. 2. in 2.2. disp. 59. dub. 2. num. 1.* & alij: non

Sup. hoc in
Resolutionibus
positis in
textu §. Sed
ad quæsitum
huius Ref.

Que hic est
sup. Ref. 90
& in alia
Ref. eius
not.

Sup. hoc in
præ ex do
ctrina Re.
fol. 95.

Que nunc
inuenitur
in tom. 7. n.
6. Ref. 37. n.
infra in Ref.
249. n. 1. de
Ref. 457. &
254. in fine
& lege etiam
doctrinam
Ref. 376. n.
337. &c.

Que hic est
inf. Ref. 400.
§. 1. ad mo-
dum, & in
Ref. 441. n.
etiam ad mo-
dum.

Que hic est
infra Ref. 256.
& lege etiam
doctrinam
Ref. 441. n.
& sequenti
annot.

omnis negociatio lucrativa est interdicta Clericis, sed illa tantum; quando res ipsa non meliorata cetero pretio vendenda est, quam empta fuit. Ex quo patet falsitas opinionis Caroli de Grassis: nam Clericus fructus suos, ut alibi carius vendatur, asportans, non dicitur negociator; & idem ad gabellam minime tenetur. Vide omnino Marcabrunum *consil.* 18. n. 241. & sequ. & nouissime Fagandez *de iustit.* lib. 5. cap. 37. num. 13.

18. Ex supradictis verò duo Corollaria valde à iudicibus Laicis notanda sunt. Et primo male illos facere, dum vexant famulos, colonos, vel Ministros alios Clericorum, qui de eorum mandato in Ciuitate vinum, frumentum, vel aliquid aliud introducunt vel extrahunt: hoc enim indirectè est contra libertatem & immunitatem Ecclesiasticam; & ita in terminis docet Ciarlius in *controvers. forensib.* lib. 1. c. 31. in fin. & Sperellus *decis.* 12. num. 61. & *decis.* 4. num. 7. qui testatur ita passim respondere. Sacram Congregationem immunitatis. Et ratio est clara; quia operarij ad nihil tenentur, quando obediunt mandato conductoris in re, quæ de sui natura non sapit delictum, ex *Gloss. in leg. in rem §. signum ff. de rei vendic.* quam sequuntur omnes teste Decio *in leg. velle* & ibi Cagnolus *num.* 11. *de regul. iur.* Deinde in tali casu ministri Clericorum nullum ius habent in re, & idem iudicium non substantiatur in eis, sed in Clericis, quorum negotium gerebant. Ergo causa pertinet ad forum Ecclesiasticum, per ea quæ adducit Sperellus locis citatis; ad illum & non pigebit.

19. Secundo inferitur ex supradictis male etiam facere iudices Laicos auferentes annonam Clericorum, quæ extrahitur vel introducitur in Ciuitatem contra eorum proclamata: vt ego sæpius firmavi, & præcipue contra Cutellum in *par. 5. tract. 1. resolut.* 6. & docet etiam Sperellus *vbi supra decis.* 12. num. 59. nam talis retentio habet rationem pœnæ, ergo illam contra Clericos nullo pacto iudices Laici infringere possunt. Deinde sicut Laici nullam habent iurisdictionem in personas Clericorum; ita neque in eorum bona: bona enim sequuntur personam. Et idem ego olim respondi Adilem Ciuitatis non potuisse vinum, quod Clericus recollectum ex eius prædio per alium in taberna vendebat, quia malum erat, in via publica vertere; sed in tali casu debebat ad iudicem Ecclesiasticum recurrere, & interim Laico venditori ordinare, ne vinum illud venale haberet.

20. Atque hæc defensionis causa dicta esse volo circa ea, quæ contra me in sua Allegatione adnotauit Laguna: vnde ex his omnibus etiam refellendus venit nouissime Baptista Fragofo in *Regimine Christiana Reipublicæ part. 1. lib. 7. disp.* 19. n. 48. vbi tenet posse Decuriones Ciuitatum edere statuta in quibus prohibetur, ne in oppida vinum forense inferatur, vel ex oppido ne extrahatur, asseritque, in dictis statutis Clericos comprehendere; quod omnino negandum est, vt ex supradictis apparet.

21. Et tandem pro coronide huius Resolutionis in gratiam curiosorum non desinam hic obiter adnotare, nouissime Franciscum Caspensem Doctorem Hispanum docere Clericos transgredientes leges ciuiles non peccare mortaliter, sic enim asserit in cursu Theologico *tom. 1. tract. 13. de legibus disp. 4. sectio. 2. num. 15.* An verò Clerici peccent mortaliter, si leges Principum secularium non obseruent; probabile est non peccare mortaliter, quia Clerici non tenentur directè legibus ciuilibus, quia nullus est directè subditus legibus illius, qui non habet iurisdictionem in ipsum, Princeps autem Laicus non habet iurisdictionem in Clericis: ergo secluso scandalo mortaliter

Tom. I. X.

non peccant. Ita ille, qui pro hac sententia citat Bonacinam & Salas, quos ego adduxeram in *part. 1. tract. 10. resolut. 12.* Verum alij Doctores tenent Clericos legibus ciuilibus teneri eadem obligatione ac tenentur Laici, exclusa tamen coactione: quia non apparet vnde minuatur eis obligatio si semel ponamus legibus illis astringi. Vide Caltrum Palaum *to. 1. tractat. 3. disp. 1. punct. 24. §. 6. num. 2.* Ioannem Præpositum in *part. 2. D. Thoma quest. 95. disp. 4. dub. 3. num. 7.* & alios.

RESOL. CCXV.

An Principes possint statuere, ne laici vendant Clericis, ne molant, aut coquant panem, vel ne exhibeant aliqua seruitia & obsequia, an ita statuente incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ? Ex part. 1. tr. 2. Resol. 54. alias 53.

§. 1. Ita facientes non incurtere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, putauit Caietanus in *summa, verb. excommunicatio, c. 31.* Nauarrus in *Manuali, c. 27. num. 119.* Et hanc sententiam nouissime probabilem vocat Filliucius *tom. 1. tr. 16. c. 10. n. 271.* & illam absolute etiam docet Pereira *de manu regia, pratud. 3. n. 7.* & Anguiano in *tract. de legibus, tom. 1. lib. 2. contr. 15. n. 39. & seq.*

2. Sed ego falsam existimo. Dico igitur, Principes ista statuente in excommunicationem Bullæ Cœnæ incidere: quia tale statutum est contra libertatem Ecclesiasticam, vt habetur in *c. eos, de immum. Eccl. in 6.* his verbis: [In eos, qui temporale dominium obtinentes suis subditis, ne Prælati, aut Clericis, seu personis Ecclesiasticis quidquam vendant, molant, coquant panem; aut alia obsequia exhibere præsumant, aliquando interdiciunt, cum talia in derogationem libertatis Ecclesiasticæ præsumantur, eo ipso excommunicationis sententiam decernimus.] Ita textus. Et ita docent communiter omnes. Theologi, vt Suarez *de censuris, disp. 21. sect. 2. n. 93.* Reginaldus *tom. 1. lib. 9. c. 24. num. 378.* Gambacurta *tractat. de cas. refer. c. 10. n. 10.* Coriolanus in *Bullæ Cœnæ, excommuni. 15. fol. mibi 937.* Filliucius *vbi sup. & alij.*

3. Nec valet dicere, quod talia statuta sint politis contra libertatem politici conuictus, quam contra Ecclesiasticam libertatem: nam responderetur primo: Saltem indirectè supradicta statuta sunt contra immunitatem Ecclesiasticam: sed in Bulla excommunicantur etiam, qui indirectè aliquid statuunt contra dictam libertatem: ergo, &c. Secundo: Durius est, & incommodius vexantur Clerici in his, quæ pertinent ad politicum conuictum, quam in aliis, quæ pertinent ad Ecclesiam, vt Ecclesia est: ergo &c. Tertio: Est contra libertatem Ecclesiasticam denegare Clericis ea, quæ de iure communi illis competunt: sed iure communi quilibet alteri obsequia prædicta præstare potest: ergo, &c. Et idem nostra sententia omninò tenenda est.

RESOL. CCXVI.

An statutum laicorum prohibens generaliter librorum impressionem absque eorum licentia comprehendat Clericos? Et an Episcopi possint hoc statuere? Ex part. 4. tract. 1. Resol. 60.

§. 1. Videtur affirmatiuè respondendum, quia Episcopi ordinant, ne quis libros imprimere audeat

§ 2